

Učiteljski tovariš

Stanovsko politiško glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškova ulica 4/1. Računplove ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak iztek. Naročnina letno 60 Din za tuzemstvo 80 Din. Člani sebuje J. U. U. glasilo št 4 članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. štev. 11.197. Telefon 3872

Predsedniški zbor JUU sekcije za dravsko banovino

V soboto, dne 13. maja 1933 so zborovali v Ljubljani upravni in nadzorni odbor ter predsedniški zbor sekcije JUU za dravsko banovino.

SEJA UPRAVNEGA IN NADZORNEGA ODBORA.

Točno ob 8. uri dopoldne sta v posvetovalni dvorani sekcije zborovala upravni in nadzorni odbor, ki sta odobrila zapisnik zadnje mariborske seje ter nato razpravljala o položaju in o korakih sekcije v stanovskem in šolskem pogledu. Podano je bilo poročilo o poslovanju stanovskega razsodišča v primeru, ki je bil prijavljen razsodišču na zadnji banovinski skupščini. V smislu čl. 40. pravil JUU je bilo izrečeno razsodišče za obravnavo novega primera, ki je prijavljen sekciji v svrhu razčiščenja v stanovskih zadevah. Napravljeno so bili še drugi sklepi in zaključki, ki so bili predloženi predsedniškemu zboru.

ZBOROVANJE PREDSEDNIŠKEGA ZBORA SEKCIJE.

Točno ob 10. uri je pričelo zborovanje predsedniškega zbora sekcije JUU v dvorani OUZD, na katerem so bili poleg upravnega in nadzornega odbora zastopani tudi predsedniki, odnosno namestniki sreskih društev JUU iz dravske banovine.

Predsednik sekcije Ivan Dimnik je otvoril zbor s sledečim nagovorom:

Cenjeni zbor!

V današnji dobi vratolomnih pojavov širrom sveta, ki preobračajo gospodarske temelje v njih osnovi ter nam donajajo vsak dan nove pojave tudi v nacionalnih smereh, ko se majo temelji socialnih in kulturnih vrednot v starih državah, je dana posebna naloga tudi jugoslovenskemu učitelju, ki se je mora zavedati vsak dan bolj. Vsi ti dogodki in posebne naloge pri konsolidaciji razmer v lastni državi nalagajo tudi jugoslovenskemu učitelju dolžnosti, da stopi iz delokroga ožjega šolskega dela na širše javno torišče.

Nalogo in smer jugoslovenskemu učitelju na tem torišču je začrtal naš hrabri in modri vladar Nj. Vel. kralj Aleksander sam v posebnem izročilu Jugoslovenskemu učiteljskemu združenju, kjer pravi, da morajo biti učitelji graditelji narodove duše, njegove narodne zavesti in kulture, Jugosl. učitelji, združite se, ki mora združevati vse sedanje in bodoče jugoslovenske učitelje, pa mora biti žarišče prosvete, stebler jugoslovenskega nacionalizma in spodbuda za vse lepo stremenje v bodočnosti Jugoslavije.

Zvesti temu naročilu in globoko uverjeni, da je to edino prava pot za lepšo bodočnost nas vseh, je Udrženje delalo v tej smeri ter poglabljalo vse temelje, ki so spajali in utrjevali šolo in prosveto v narodu ter dvigali njega kulturno in nacionalno zavest. Vselej smo se zavedali, da je učiteljski stan sestavni del celotnega naroda in mu je naloga oblikovati dušo in srce vsem delom naroda. Učiteljstvo je in hoče ostati element, ki bo spajal, ne pa razdvajal narod!

Zato smatramo, da je učiteljstvu potrebno tudi udejstvovanje v javnem življenju in mu je mesto v vseh odborih in vseh zastopih, kjerkoli lahko pomaga in utrjuje gornjo smer. Vsako izoliranje od sodelovanja pri javnih vprašanjih skoduje tudi stanu. Ne zahtevamo, da bi vsakdo delal na vseh popriščih, temveč je treba tudi javno delo pravično porazdeliti med vse dele našega stanu, da ne bodo le poedinci nosili vsega bremena; predvsem pa, da ne bo radi javnega dela trpela šola, ki nam mora biti prva skrb. Kjer se tira učitelj k javnemu — izvenšolskemu delu predalec, na škodo šoli, smo vselej upravičeni izreči svoj — veto! Organizacija in stan sta pa upravičena zahtevati od vsakega učitelja, ki je v kateremkoli društvu ali korporaciji, da ohrani in ne pozablja na svojo odgovornost in da ob vsaki priliki, ki se mu nudi, odločno brani in zastopa tudi povsod skupna načela in interese prosvete, šole in stanu. V teh zastopih naj ne pozablja, da je učitelj vsega in ne le enega dela naroda.

Potreba preorientacije v izvenšolskem delu.

Pri proučevanjih javnega — izvenšolskega dela učiteljstva v zadnjem času, je odsek za izvenšolsko delo pri sekciji prišel do soglasnega zaključka, da je potrebna temeljita preorientacija v javnem — izvenšolskem delu učiteljstva. Od sedanjega individualističnega sistema javnega dela je treba pristopiti h kolektivističnemu, od nesistematičnega dela k sistematičnemu in programatičnemu. Od trenja energij na stranskih panogah prosvete, ki se izgublja z odhodom učitelja iz kraja, je treba kot temeljni in osrednji problem javnega — izvenšolskega dela in programa postaviti gospodarsko — prosvetno delo, ki naj bo v najtesnejši zvezi s potrebami in nujni-

mi interesi naroda. Vse drugo izvenšolsko — javno delo naj služi le temu glavnemu problemu. Izhodišče za orientacijo pri izvenšolskem delu naj bodo gospodarske, socialne in kulturne potrebe vasi z osrednjim problemom glavne gospodarske panoge dotičnega kraja.

Za to delo pa je potreba preorientacije tudi v dosedanji miselnosti učiteljstva v pogledu izvenšolskega dela in treba postaviti novega učitelja, izpopolnjenega v teh pogledih. Prve globlje brazde za to smer je učiteljstvo zarezalo že leta 1926. s pokretom kmetjsko in gospodinjstvo nadaljevalnega šolstva in vzgoje učiteljstva za to šolstvo v večjem stilu. Ta akcija je v lepem razmahu! Pred tremi leti smo pričeli s sistematično vzgojo učiteljstva v tečajih v pogledu združništva. Vzgojen je lep kader delavcev že tudi na tem polju. Letos bomo to akcijo izpopolnili s tesnejšim organiziranjem učiteljev — zadrugarjev in gospodarskih delavcev, z evidenco in podpiranjem teh delavcev tudi s strani organizacije.

Preorientacijo v javnem — izvenšolskem delu učiteljstva v gornjem pogledu pa smo tudi zapolnili in podprli letos z akcijo sodelovanja s sreskimi kmetijskimi referenti v svrhu povzdige kmetijstva ter sodelovanja s kmetijskimi strokovnjaki banke uprave. O tem problemu in o problemu osrednje gospodarske panoge in gospodarskem programu za poedine srese so razpravljala letos na svojih zborovanjih vsa sreska društva sekcije JUU. Prihodnje leto bo treba to delo poglobiti in sistematično nadaljevati. Nekatera društva so izvolila tudi stalne odbore za to delo. Na oblasti bo treba apelirati, da bodo dale temu javnemu — izvenšolskemu delu učiteljstva več vrednosti tudi v službenih ozirih napram ostalemu izvenšolskemu delu.

Popolne gospodarske prevzgoje članstva pa je treba, kar se tiče stanovskega gospodarstva in stanovskih gospodarskih problemov in vprašanj. V tem pogledu je treba doseči, da se pojmi in sedanja naziranja učiteljstva temeljito izpremeni. Gospodarska vzgoja članstva nam mora postati ena prvih nalog! S sistematično gospodarsko vzgojo učiteljstva bo treba doseči, da se bo članstvo v večji meri zavedalo pomena stanovskih gospodarskih ustanov in gospodarskega dela med narodom. Dvigniti je treba krog združnikov in članov pri stanovskih ustanovah. Ob vseh prilikah se je treba posluževati v prvi vrsti učiteljskih gospodarskih ustanov, pri nakupu, naročilih in pri nalažanju razpoložljivega kapitala, da se bo krepila s tem stanovska gospodarska moč. Tudi pri osebnih naročilih se bo treba ravnati po tem geslu! V svrhu okrepitev stremjenja za gospodarsko vzgojo in osamosvojitve učiteljstva se bo vršilo po vseh sreskih društvih prihodnje leto posebno zborovanje pod geslom »Gospodarski dan učiteljstva«, ki bo posvečeno samo gospodarskim problemom, informacijam in propagandi.

V letošnjih počitnicah pa namerava predrediti sekcija poseben tečaj za učitelje in učiteljice, gospodarske delavce, ki mu bo namenjeno ugotoviti načelno smer učiteljskega gospodarsko — prosvetnega javnega izvenšolskega dela.

Organizacija zaščite članstva je izvedena!

Vodstvo sekcije se je dobro zavedalo, da je predpogoj uspešnemu delu učiteljstva v šoli in izven nje mir ter vsestranska zaščita v pravnem in materialnem oziru.

Zato je z vso silo izvedla sekcija zaščite članstva po novem pravilniku o zaščiti članov JUU. Danes je organizacija zaščite učiteljstva izvedena! V članstvu se je dvignila potrebna borbenost in zavest, da si ne da vzeti brez odpora svojih pravic in stoji zvesto na straži, kadar kdo ruši interese stanu ali šole. Geslo »vsi za enega, eden za vse« dobiva vedno več tla v stanovskih vrstah. Disciplinarnost in v tem pogledu lepo napreduje. Sreška društva so se pričela s potrebno agilnostjo uveljavljati, bodisi kar se tiče samostojne obrambe učiteljstva in šole, bodisi kar se tiče hitrega informiranja sekcije glede pojavov, ki škodijo učiteljstvu ali šoli, da se napravijo potrebni koraki.

Naše zahteve so jasne in upravičene! Ne zahtevamo ničesar drugega, kakor pravičnost in predvsem poštenost. Kdor je kriv, ga ne ščitimo in ne zagovarjamo, zahtevamo pa, da se njegova krivda preišče in dokaže. Odločno pa je sekcija nastopila proti rovarjenju, naperjenemu proti učiteljstvu in šoli, četudi si je s tem nakopala neštete nasprotnike, ki skušajo sedaj izrabljati razne korporacije proti sekciji in stanu. Članstvo naj se zaveda, da v tem pogledu ne smemo iti niti korak nazaj, ker smo na pravem potu! Četudi ne uspemo v vseh primerih, se z odporom zajezi val, ki bi utegnil sicer postati usoden za stan. Težkoče borbe morajo uvideti tudi oni, za katere do danes ni uspeha. Interes šole in

stanu nam morata biti vedno na prvem mestu in prepričani smo lahko, da nam končni uspehi ne izostanejo. Ne bojimo se strogosti, če vzpostavlja red in je pravična ter poštena!

Naša borba za zaščito pa ne sme biti le osebna in individualistična, temveč tudi načelna! Kakor se je lepo razvila akcija in organizacija osebne zaščite poedina, tako se ni zadovoljivo organizirana splošna zaščita skupnih interesov stanu od vsega članstva ter zaščita skupnih načelnih zahtev od vsakega posameznika ob vsaki priliki. V tem pogledu bo treba še prerojenja v učiteljskem stanu, da se bo vse članstvo zavedalo skupne borbe pri načelnih zadevah ter bo stalo kot en moč za organizacijskim vodstvom, kadar je v borbi v zadevah, ki predstavljajo skupni načelni interes stanu! Tako načelno borbo je započela naša sekcija z akcijo za izpremembo disciplinskih predpisov, predpisov o stalnosti in o nameščanju učiteljstva. Akcijo smo razširili potom Glavnega odbora JUU na vso državo in v kratkem bodo morale započeti z borbo za te skupne zahteve hkrati vse sekcije in vsa sreska društva JUU v državi. Vsak član bo moral stopiti na vseh primernih mestih v borbo za te skupne zahteve.

Tovariši predsedniki! Glejte, da boste zainteresirali in zadostno informirali članstvo za to akcijo ter boste nastopili z vsemi argumenti za te zahteve. Z izvojevanjem teh izprememb si bomo prihranili dober del energij za sedanjost zaščiti in zavladal bo red in mir, ki smo ga potrebni v interesu stanu, šole in splošne prosvete ter za utrditev zdravih državnih temeljev.

Pri vsem težkem položaju moram pa s posebnim zadovoljstvom in v posebno zadoščenje učiteljstvu podčrtati dejstvo, da smo našli pri predstavnikih na najvišjih mestih banke uprave polno razumevanje za naša stanovska stremjenja in glede upoštevanja težkega položaja, v katerem je učiteljstvo posebno na deželi.

Za notranji preporod učiteljskega stanu.

Večje delo je započela sekcija, ker je položila temelje tudi za notranje prerojenje učiteljskega stanu in za povzdigo etičnih in moralnih vrednot članstva. V tem pogledu moramo vsi želeči notranje zdravega učiteljstva. V to svrhu je treba dvigniti spoštovanje do resnice, pravičnosti in poštenosti. Poglobiti je treba tovarištvu. Utrditi je treba vsestransko strpnost.

Temu cilju je namenjen novi poslovnik stanovskih razsodišč, ki jih bo treba organizirati v bližnji bodočnosti po vseh sreskih društvih in pri vseh organizacijskih instancah.

Izboljševati in čistiti bo treba pričetni v lastnih vrstah, ako hočemo, da bo ostalo učiteljstvo moralno zdravo in na višini ter bo sposobno za zdravo borbo in delo.

Nedostojno in netovariško nastopanje napram svojim sotovarišem naj najde v stanovskem sodišču razsodišča. Kratenje ugleda sotovarišem naj se sodi tu. Stanovskemu in organizacijskemu ugledu škodljivo privatno življenje naj se čisti tu.

Zadeve grobe kršitve stanovske discipline, neobjektivne in neosnovane tendenciozne in demagoške kritike ter nekorektnosti s strani članov, delegatov in funkcionarjev se bodo izboljševale pred stanovskimi razsodišči. Osebnostno žaljivi kritiki, ki ni podprta z dokazi in ni lojalna, ne sme biti mesta med učiteljstvom. Sabotaža organizacijskih sklepov se ne sme dogajati. Za iznašanje stanovskih zadev v nestanovskih krogih na škodo tovarištev in organizacije mora biti vsak član odgovoren. O izrabljanju politične konjunktore, korporacij in vplivnih oseb v škodo ostalih članov in tovarištev, o podpiranju in povzročanju neobjektivnosti in nepravilnosti pri nameščanjih s strani članov, naj razpravlja tudi stanovsko razsodišče.

Za pristrano in nevestno vršenje organizacijskih funkcij, odrekanje zaščite in kršenje dolžnosti po pravilih in drugih odredbah naj najdejo odbori in članstvo zaščito pred stanovskim razsodiščem.

Stanovska razsodišča pa naj ne bodo policijski disciplinski forum in aparat učiteljstva ter strahovalno sredstvo, temveč častna ustanova za samovzgojo in dviganje notranjih vrednot učiteljskega stanu in za pošteno priznanje ter poravnava zmotnih prestopkov, kakor se poravnava med poštenjaki. V ponovnih in zlonamernih primerih pa naj pomagajo razsodišča izčistiti tudi ono, kar ne spada v naše vrste in naš stan ter iztržiti iz naših vrst gnilobo.

Cenjeni zbor!

To so vidiki in pota, po katerih moramo hoditi, ako hočemo, da bo zdrav in krepek naš stan in da bosta z njim zdrava in kreпка narod in država!

Zavedati se moramo, da smo učitelji vsega naroda. Smo državni uradniki, ki hočemo očuvati avtoriteto in dostojanstvo učiteljskega stanu, da s tem poglobimo in pridobimo zaupanje naroda do države ter dvignemo njegovo avtoriteto. Ves narod hočemo s konstruktivnim in stvarnim delom pridobiti za skupne državne potrebe in interese ter za tako drž. politiko, ki bodi iznad borb strankarske poli-

tike. Želimo si pota h konsolidaciji, ne pa povratka v strankarske borbe.

Želimo si močnega in zdravega učiteljskega stanu, ker si želimo z zdravim učiteljskim stanom močnega in zdravega naroda ter močne in zdrave Jugoslavije!

Tajniško poročilo.

Tajniško poročilo je podal tov. Metod Kumelj, ki se je dotaknil sledečih vprašanj: spomenice predsedniškega zbora sekcije za dravsko banovino, ki je bila sprejeta v Mariboru 6. novembra 1932, napredovanj, učiteljske stanarine, pravilnika k zak. o narodnih šolah, oprostitev šol. upraviteljev od razrednega pouka in upraviteljske doklade, »Težke zadeve«, manjšinskega šolstva, učiteljske stalnosti, nameščanja in premeščanja ter razpisa službenih mest, zaščite članstva in častnega razsodišča sekcije. Debata se je vršila zlasti radi manjšinskega šolstva in anket sres. uč. društev z narodnoobrambnimi društvi ter radi »Težke zadeve«.

Popolna solidarnost z vodstvom sekcije.

Po vsestranskem poročilu o ukrepih sekcije in prečitaniu načelnih dopisov in predstavnika je sprejel predsedniški zbor soglasen sklep, s katerim je izjavil svojo popolno solidarnost z vodstvom sekcije in ugotovil, da se vrši vse delo v zmislu organizacijskih načel v dobrobit države, naroda, šole in učiteljstva. Podroben sklep se odpošlje na merodajna mesta, kjer se bo tolmačilo stališče tudi po posebni deputaciji.

Proračun.

Blagajnik sekcije je predložil predsedniškemu zboru proračun za poslovno l. 1933./34. Tolmačil je postavko za postavko. Predsedniki bodo poročali o proračunu na svojih sreskih društvih, ki naj pošljejo predloge za banovinsko skupščino.

Pravila JUU.

Po sklepu glavnega odbora je razposlal izvršni odbor vsem sekcijam načrt izpremenjenih pravil. Sekcija je načrt razmnožila in razdelila vsem zastopnikom sreskih društev. Podroben referat tov. Kobala je moral zaradi pomanjkanja časa odpasti. Sklenilo se je, da sreska društva predložene izpremembe razpravljajo in pošljejo sekciji svoje predloge.

Banovinska in glavna skupščina.

Ker je sklenil glavni odbor, da se bo vršila letošnja glavna skupščina 19., 20. in 21. avgusta v Ljubljani, je sklenil predsedniški zbor skoro soglasno, naj bo banovinska skupščina tik pred glavno skupščino, to je 17. in 18. avgusta, za kar govore tudi gospodarski oziri. Če le mogoče, naj sreska društva izvolijo za obe skupščini iste delegate.

Učiteljski dom v Mariboru.

Tov. Hren je v kratkih potezah orisal položaj, ki se v njem nahaja Učiteljski dom v Mariboru. Apelarjal je na navzoče, naj priporočajo svojim znancem in prijateljem, da dajo svoje otroke v prihodnjem šolskem letu domu v oskrbo. Ako bo dovolj prigašencev, bo dom dobro uspeval. Apelira na navzoče, naj prepuste domu ves čisti dobiček UGP iz leta 1931. Sklep: Končna rešitev se prepusti nadzornemu odboru JUU, da ga predloži skupščini.

Zaključek.

Ker je bil s tem dnevni red izčrpan, se je predsednik tov. Dimnik zahvalil vsem poročevalcem za njih poročila, udeležencem za njih intenzivno sodelovanje, za lepo vzajemnost in soglasnost ter je ob 18. uri zaključil zborovanje.

V preudarek

Z merodajne strani se je čula izjava, naj bi moški naraščaj vzgajale moške učne osebe. Ob drugi priliki pa zopet, da je vzgoja, ki jo vodi ženska, premeškobna, zlasti za dečke, dočim bo našemu narodu še dolgo potrebno čim več moštosti.

Vendar so od nekaj vzgajale otroke: deklice, kakor dečke predvsem matere, čeprav je tudi oče, ki je po večini ves dan zaposlen drugod, katerikrat pri tem posegel vmes in ji pomagal. Saj je bila ona dostikrat v tem pogledu že izčrpana, če je imela poleg svojega dela vse den več otrok okrog sebe.

Pa poglejmo v šolo! Po starem avstrijskem zakonu je smela učiteljica poučevati dečke samo v prvih treh šol. letih. Ko pa je jelo radi naraščanja števila šol primanjkovati moških učnih oseb, so morale prevzeti učiteljice pouk tudi na višji stopnji mešanih in celo deških šol. Med vojno so tako poučevale v nekem slovenskem mestu, ki je sedaj na našo žalost odtrgan od nas, na 6 razredni deš. šoli z več vzprednicami v vseh razredih razen v enem oddelku 2. r. same učiteljice. Pa ne le, da je bil nadzornik popolnoma zadovoljen z njihovimi učnimi in vzgojnimi uspehi, se je tudi na zunaj občutil dober vpliv žen-

ske vzgoje. Dočim je bilo namreč v tistem kraju prej leta in leta mnogo dečkov zelo razposajenih, se vsa tista leta niso glede dostojnega vedenja dečki prav nič ločili od deklke.

To bi govorilo za veliko vzgojno sposobnost dotičnih učiteljev, čeprav so morda tudi vojne razmere ponekod nekoliko pripomogle k temu. A tudi več let pred in po svetov. vojni so učiteljice tam poučevale dečke na sred. in tudi viš. stopnji z istim uspehom. Kakor je tudi že po sodbi samih staršev imela profesorica, ki je poučevala tamkaj dijakke v nižjih razredih sred. šole, odlične učne in vzgojne uspehe. Pa dober in močan vpliv ženske na učence se lahko opaža še dandanes na osn. kakor na sred. šolah. Gotovo pa je, da so med učiteljicami in profesoricami v tem pogledu tudi izjeme, ki jih nikjer ne manjka.

Dogodilo se je tudi, da je učiteljica novinka imela na deželi težko stališče napram dečkom ponavljalne šole. To pa deloma radi tega, ker je poučeval v viš., oz. najviš. razredu šol. upravitelj in je radi tega kakor tudi radi svojega višjega položaja in kot moški veljal v njihovih očeh več nego ona. Saj imajo med preprostimi našim ljudstvom moški še vedno razne neopravičene predsodke napram ženskam. Tudi je še vedno razširjeno med njimi tu in tam mnenje o manjvrednosti ženske. In to pojmovanje je prešlo tudi na učence. Tako se je res dogodilo, da so se ji ob prvi priliki postavili ponavljalci po robu in si ona kot novinka ni znala sama takoj pomagati, nego je bila prisiljena, si tozadevno iskati pomoči pri šol. upravitelju. — Novinkam, kakor novincem pa itak mora iti šol. upravitelj(ca) pri izvrševanju njihovega poklica ob vsaki priliki na roko z dobrim svetom. To ne le iz obče človeškega stališča, nego to veleva tudi sam šol. zakon.

Vsa ta dejstva bi kazala, da v začetku navedena izjava o premeškobni vzgoji, ki jo nudijo dečkom učiteljice, ni dovolj utemeljena; saj je za možatost predvsem potrebna samoobvlada, ki je le sad dobre vzgoje.

Izjavilo se je dalje, da imajo učiteljice prepogoste dopuste. — Kaj je temu vzrok, da jih jemljejo one v toliki meri, dočim tovariši skoro nikdar?

Precej učiteljic je poročenih in imajo otroke.

Mnogo je takih, ki službujejo leta in leta v najoddaljenejših in najzapuščenejših krajih, pod najtežjimi razmerami: Imajo pouk dopoldne in popoldne, in sicer v oddelkih, da je njih delo dvakrat tako utrudljivo, kakor če je pouk za vse isti in to dostikrat v prenapoljenih, slabih učilnicah, kjer jim manjka primernih učil in drugega potrebnega. — Kdor ve, kako utrudljivo je poučevanje na osnov. šolah sploh, kjer je z malimi izjemami skoro povsod več ali manj od doma zanemarjenih, duševno zaostalih in manjnadarjenih otrok, ta lahko razume, kako težko in naporno je še-le poučevanje v onih najzapuščenejših krajih. — Ko pa pride tam učiteljica domov, si mora najprej kuhati, ker ne dobi nikjer primerne hrane, ter ponekod opraviti še vsa druga domača dela. Potem jo čakajo poleg dela za razred še vsi upraviteljski posli, ki jih je čimdalje več in zahtevajo zaradi vedno novih odredb tem več pozornosti. — Poleg vsega tega je učiteljica v takih krajih navadno edina izobražena oseba, na katero se, če si je pridobila zaupanje tamošnjega prebivalstva, obračajo predvsem ženske, pa gotovo tu pa tam tudi moški za potreben svet in dejansko pomoč v vseh mogočih zadevah. Nekatera žrtvuje še navzlic vsemu temu 1 do 2, ali morda celo več večernih ur na teden šoli odraslim dekletom, da si tako še nadalje pridobivajo raznega znanja, ki jim bo v korist. Ali pa prireja ljudske igre in dela ponekod tudi kot knjižničarka ter širi tako prosveto med najpreprostejšim ljudstvom in ga odvrača od pijančevanja. Vendar se navzlic vsemu temu zlasti na enorazrednici čuti večkrat osamljeno, ker nima v bližini niti ene osebe z isto izobrazbo in ji sploh manjka tega in onega razvedrila, ki si ga lahko privoščijo

ljudje v večjih krajih. — Pa ko bi vsaj imela povsod prijetno, svetlo in pozimi gorko sobico! Toda ta je tu pa tam vlažna, ali pozimi mrzla, da mora kdaj še ponoči kuriti, poleti pa zopet vroča; saj je bila s čim manjšimi stroški napravljena, kje pod streho, če ni bilo že na razpolago kakega prostora za silo v ta namen.

Dogodilo se je dalje tudi, da je prišlo na kaki manjrazred. šoli med učiteljico in šol. upraviteljem do nesloge, prerakanja ali celo hujšega konflikta. Pri tem je gotovo ona, kot podrejena, trpela, več nego on. To zlasti, če ni bila krivda na njeni strani. — Če vodi šolo upraviteljica, je veliko manj možnosti za take žalostne pojave. Zadnja je namreč v kraju z manjrazred. šolo v obče več ali manj navezana na svojo tovarišico; dočim je šol. upravitelj največkrat poročen in zato

Josip Lapajne:

Tudi težka zadeva

Pred menoj leži stari avstrijski zakon s proslulim § 55., — dolgotrajna borba za kruh, — na površju kopice stanovsko borbenega papirja žare »Dejanja govore!« z vso poniževalnostjo naše preteklosti, poleg njih me bodejo v oči Cankarjevi »Hlapci« kot krona ponižanega življenja. Z nekakim zadovoljstvom prebiram spise o združitvi vsega jugoslovenskega učiteljstva v enotno organizacijo. Misli mi uhajajo nazaj na dneve naših naporov, ko se nam je posrečila ustanovitev UJU. Zatemneva mi lice, ko razmišljam o dnevih strašnega partijskega življenja, ki je ogrozilo moralo učiteljstva in z njim vred njegovo vzgojno torišče. Na vrhu mojega stanovskega arhiva blesti deklaracija v vsej svoji sočnosti. Listam po spisih o stanovskem premirju, vse tja do popolnega prekreta v državnem življenju in v današnji dan.

V zboru opazujem tovariše, zrasle preko dneva, med njimi one, presajene izpod druge klime, v družbi ljudi, ki se srečavamo tretje, da, že četrto desetletje.

Val časa pretresa duhove v skrbi za tvorbo dediščine, lastnih naporov. A čemu? Se li majoje njeni temelji? Mislim, da ne! Če je bilo mogoče vzdrževati ravnovesje, ko smo si stali bok ob bok pristaši najekstremnejših političnih nazorov, upamo, da smo kos tudi toku dneva, čistega idealizma.

Država, zakon, stan, organizacija in politika, pojmi, ki naj bi jih spravili v sklad, oziroma poenotili, to je vprašanje dneva.

Država je tvorba, ki nas veže v celoto z notranjimi in vnanjimi stremljenji. Je to sila, ki naj bo zdrava, enotna, prežeta z istimi ideali, istimi stremljenji. Tako bo jaka in se bo jačala izven svojega obsega. V pravcu takih nazorov je delovalo učiteljstvo vse desetletje. Da nam v našem delovanju ni bil cilj le košček kruha, nam priča naše nesciščeno delo, borba za preosnovno šolstvo, zboljšanje zakona, podvig ljudske prosvete, uspehi dela pri lajšanju trpljenja našega naroda izven državnih mej.

Zakon je pravilnik, ki ureja notranje življenje državljanov. Je sicer lahko trd in neizprosno, vendar nam mora biti svet. Zavedamo se pa, da desetletne politične borbe v zakonodaji niso uspele, ker so strankam prednjačili zasebni in celo osebni smotri.

Kot stan smo učitelji izvrševalci zakona v mejah splošne zakonodaje, vezani na predpise uradniškega zakona in naredb. Naše notranje čuvstvanje pa nam je merilo pri izvrševanju dolžnosti, ki nam jih nalaga pravilno pojmovanje o državi in narodu. Uspehe svojega dela je vsakdo upravičen braniti. Komur je dano, stori to z ljubeznijo, kakor je z ljubeznijo gradil, če pa je ogrožen med svojim ustvarjanjem, je upravičen, da ga brani kot mati svoj zarod.

Ker pa se sila posameznika v milijonski družbi porazgubi, iščemo opore v organizaciji. Ta naj ima dvojno nalogo: s sveti pod-

od nje bolj neodvisen. Lahko se tudi dogodi, da je nasprotja med njima kriva njegova žena. Možno je pa tudi, da on kot moški več računa na zaslombo s strani sres. šol. nadzornika, predsednika krajev. šol. odbora in kakega drugega vplivnega moža, ker pride lažje z njim v stik.

Ako pa marsikatera učiteljica mnogo let, včasih večino svoje službene dobe dela pod tako težkimi okoliščinami, ni čudno, če predčasno omaga in si nakopije to ali ono bolezen, ki jo sili jemati dopust, ali končno celo iti predčasno v pokoj. — Morda dobi kedaj tudi katera učiteljica dopust iz manj tehtnega vzroka. — Vendar je treba misliti tudi na to, da država pri učiteljicah precej pridobi na tem, ker po njihovi smrti skoro brez izjeme nihče ne uživa za njimi pokojnine.

M. R.

menito delo na ozdravljenju političnih razmer, ki so ogrožale temelje države. Gradimo, ne razdirajmo!

Načelo pravega edinstva smo prvi uvedli in zasejali mi sami s svojo organizacijo in deklaracijo, načelo edinstva naroda nam je geslo v učilnici, zvezda vodnica nam bodi v javnosti, ne samo v besedi, temveč tudi v dejanju. V pravcu edinstva se krepimo v organizaciji do soglasja, ki naj vede do težko preizkušene sloge jugoslovenskega naroda.

Kdor je dobre volje, nas bo razumel, razumel naša načela in stremljenja, tako v organizacijskem, kakor v javnem življenju.

Splošne vesti

— Počitnice. V »Učiteljskem tovarišu« št. 37 od 11. maja t. l. so pod tem naslovom podana prav dobra navodila, kako naj uporabimo počitnice za čim boljši duševni in telesni odpočitek. V naslednjem hočem navesti nekaj misli, kako bi koristno uporabili čas in denar, ki nam eventualno preostane po duševnem in telesnem okreplju. Prej si je učiteljstvo v majhnosti prihranki privoščilo potovanje v inozemstvo, kjer je iz žive knjige črpalo znanje in izkustva za svoje nadaljnje delo. Sedaj tega ne more, ker so stopili v ospredje naši gospodarski interesi. Ako prisposodobimo kulturno obzorje in izkustvo, katero si učitelj proširi oziroma obogati s takim potovanjem, z materialnimi sredstvi, ki so za potovanje potrebna, bomo prišli do zaključka, da je denar dobro naložen. Vidimo, da ljudje ozkega obzorja lahko zapadejo defetizmu. Pošljimo takega človeka v kako naprednejšo zemljo, naj spozna tamkajšnje razmere, in vrnil se bo ozdravljen. S tem so materialne žrtve desetero poplačane. Zveze, ki jih imamo z ostalimi slovanskimi državami, ne slonijo le na diplomatskih in političnih, marveč tudi in celo v prvi vrsti na bratskih interesih. Smo kultivatorji idej naših najmlajših državljanov, katerim bomo izročili usodo naše države, zato bi bilo potrebno, da najdemo priliko, od blizu spoznati cilj, h kateremu bi morali biti usmerjeni koraki vseh Slovanov. Naloga učitelja je, da to zavednost zasidra v najmanjši vasi naše države, v slehernem srcu svojega gojenca. Ako želim usposobiti učenca za življenje, ga moram poznati sam od vseh strani. Zato: ven, v svet! Najprej tu, potem pa inozemski.

ZEMLJEPIS IN ZGODOVINA

za III. in IV. razred osnovnih šol

od J. Polaka

stane samo 9 Din, odnosno 10 Din, a Vam zelo olajša pouk, ker Vam ni treba snovi narekovati, si otroci s tem ne kvarijo pisave in ne pravopisa ter pridobite na času. Naročite takoj vse štiri knjizice za 38 Din, odnosno one, ki jih potrebujete za sebe ali učence

v knjigarni

Učiteljske tiskarne v Ljubljani ali pri podružnici v Mariboru

—nč—

Učiteljice - pevke na koncertnem odru

(Nadaljevanje in zaključek poročila v zadnjem »Učiteljskem tovarišu«.)

Nekako nad dobro polovico unionske dvorane je zasedla odlična, po resni glasbi hrepeneča publika, ter mnogo vidnih osebnosti tako iz javnega in kulturnega življenja, ki so s svojim obiskom dokazali simpatije učiteljskemu stanu in UPZ.

Za oficijelne predstavnike določene prostore so zasedli: zastopnik g. bana dr. Vončina, podbanica ga. Pirkmajerjeva, divizijski komandant brigadni general gosp. Cukavac z gospo soprogo, za prosvetni oddelek banski nadzornik in šef oddelka za osnovno šolstvo g. Rapč, direktor konservatorija gosp. Matej Hubad z gledališkim ravnateljem g. Mahkoto, nadalje mnogi naši skladatelji in glasbeniki: gg. Osterc (ki je žel za svoj kvartet mnogo pohvale), kanonik dr. Kimovec, ki je zastopal škofa dr. Rožmana, pevovodja Hubadove župe Prelovec, prvak opere Beteto, glasbeni referent ljubljanske radijske postaje dr. Dolinar, profesor glasbe na ljubljanski učiteljski šoli Repovš ter mnogi drugi. Strnjevano vrsto so zasedli predstavniki naše sekcije JUU s predsednikom tov. Dimnikom in podpredsednico tov. Engelmannovo. Pohvalno omenjam, da je bilo v odličnem številu zastopano častništvo ljubljanske garnizije, nad vse pa smo pogrešali dijaštva, predvsem onega iz učiteljske šole.

Koncerta se je udeležilo tudi precej učiteljstva, ki ima količinj ugodne zveze z Ljubljano. Zanimivo, kaj ne, kako spremlja podeželsko učiteljstvo kulturno delo svoje prestolice, zlasti se, če stopijo na oder prosvetni delavci in delavke iz stanovskih vrst. Takrat se podeželani ne strašijo ne potov in še stroške uravnovesijo s svojim — budžetom. Taki tovariši so res — stanovsko zavedni. In povem takoj drugo zanimivost, da smo videli na ljubljanskem koncertu UPZ tudi kake ducate tovariše in tovarišice — iz Ljubljane. Res! Odsotnost pripadnikov učiteljskega stanu iz Ljubljane pa je bila tako vidna, da mi je tako postopanje ožigosala ugledna delavka iz naše strokovne organizacije, rekoč:

— Poziv svoji k svojim! je menda prav za del ljubljanskega učiteljstva zastopniški in brez vsakega odziva. Poglej danes dvorano, in na prste boš naštel naše tovarišice in tovariše — razen onih od vidnejših delavcev v organizaciji.

Ali preneha res stanovski idealizem in zavest skupnosti s premeščenjem v Ljubljano? Kako morejo apelirati organizatorji učiteljskih prireditev na stanovske pripadnike s podeželja, če pa ne najdejo podpore niti pri svojih najožjih?

Med odmorom sva se sešla v predvežju s prijateljem, ki sedi za vodilno mizo ljubljanskega dnevnika in kot tak do dobra pozna vse naše javne, zlasti pa gospodarske in kulturne razmere do resničnih potankosti.

In je moj sobesednik z ogorčenjem udaril na gotove kroge. Sede na udobnih mestih in predstavljajo cvet naroda, zlasti še v gospodarskem pogledu. Za tiste skromne, požrt-

vovalne ljudi, ki nam ustvarjajo kulturo, nimajo niti urico časa, niti — kovača. Prav ti bodo privedli skromne, do skrajnosti požrtvovalne in tihe kulturne pionirje do trdega vprašanja: ali je sploh potrebno ustvarjati našo kulturo, ali se je treba res žrtvovati za našo umetnost in to samo enim, tistim, ki nimajo ničesar. Tisti pa, ki imajo dovolj življenjskih dobrin, pa zametujejo vse: umetnost, kulturo, ne poznajo ne gledališča, v koncertne dvorane jih tudi ni.

Obraz pa se je razjasnil prijatelju, ko je pohvalil vzoren nastop naših pevki in mi je vneto zatrjeval, da je Kumrova pevka družina med vodilnimi zbori. Za zaključek pa je moj drug — ki je tudi v vodstvu odlične strokovne organizacije in pozna težave stanovskih združenj — omenil veliko zavest članov JUU, ki s svojimi mesečnimi dinarskimi prispevki vzdržujejo UPZ.

Po koncertu se je sešla v unionski restavraciji družba odličnih predstavnikov iz glasbenega življenja, naše pevke s predsednico tov. Pepco Miheličevno, člani vodstva sekcije JUU in drugi, ki so se znašli kmalu v prijateljskem kramljanju.

Izvečki iz koncertnih kritik.

Kritiki ljubljanskih dnevnikov soglasno ugotavljajo prvovrsten nastop ženskega zbora UPZ, ki je tudi na koncertu 8. t. m. ponovno utrdil svoj dober glas. V naslednjem pa navajam iz kritik kratke izvlečke.

V »Slovenskem Narodu« z dne 9. t. m. je podal poročilo Slavko Osterc. Stalni kritik »Slovenskega Naroda« Emil Adamič se mudi ta čas na koncertni turneji s trboveljsko mladino. Osterc piše med drugim:

Spored koncerta je sestojal iz najno večjih in najtežjih skladb, kar jih premore jugoslovenska literatura za ženski zbor. Ženski zbor JUU je izenačen korpus, ki zmore vsako, tudi najtežjo skladbo. K vsem doseganjem, ki so tako uspešno propagirali moderno, zlasti pa k ponedeljkovemu zboru in Kumarju čestitam, hkrati pa se v imenu »mladih« komponistov zahvaljujem za izvedbo naših del.

V »Jutru« z dne 10. t. m. pa posnemam iz poročila v kulturni rubriki, ki nosi značko L. M. Š. (Lucijan Marija Škerjanc — »Jutrov« koncertni kritik):

Ženski zbor, sicer še nekoliko številčno prešibek, je bil odlično uvežban, za kar gre zasluga neumornemu pevovodji Kumru.

Naše ambiciozno učiteljstvo, na čigar ramah sloni na deželj skoro vse kulturno delo, se je tudi to pot izkazalo in zasluži za ta nastop najtoplejšo pohvalo in priznanje.

V »Slovenscu« istega datuma pa čitamo od V. U. (Vilko Ukmar) naslednje:

Učiteljski pevski zbor si je pod vodstvom svojega dirigenta Srečka Kumarja pridobil že znaten sloves in posebno priznanje kot vztrajen in resen gojitelj in razširjevalec najnovejše in tudi najekstremnejše zborovske produkcije. Ženski zbor je dosti številen in v sozvožju poln...

Tako torej kritike iz dnevnikov o zadnjem koncertu našega UPZ, ki ga je prenašala tudi ljubljanska radijska oddajna postaja.